

Memorandum

Toekomstperspectief voor de legislatuur 2019-2024

Korte samenvatting

De Seniorenrade vraagt de medewerking van het gemeentebestuur om tijdens de legislatuur 2019-2024 van Hoeilaart een **leeftijdsvriendelijke gemeente** te maken. Wij dringen er bij het gemeentebestuur op aan dat het zijn beleid als hefboom gebruikt om duurzame verbeteringen door te voeren die een blijvende impact hebben op de levensomstandigheden van oudere medeburgers, zodat deze **actief ouder kunnen worden**. Dit objectief kan het gemeentebestuur bereiken indien het meer inzet op een beleid dat de zorg en gezondheid van oudere medeburgers bevordert en ondersteunt, hun sociale inclusie en participatie uitbreidt, en bij beleidsopties ivm mobiliteit en veiligheid ook rekening houdt met de behoeften van de oudere bevolking. Heel concreet stellen wij voor dat een aanvang wordt gemaakt met de uitbouw van een **Huis van de Senior**, een plek in het centrum van de gemeente waar 55-plussers terecht kunnen voor hun dagdagelijkse noden: informatie, hulpverlening, ontspanning en contact met anderen.

Inleiding

Bij het formuleren van dit toekomstperspectief hebben we ons laten leiden door de campagne “Leeftijdsvriendelijke gemeente: een hefboom voor actief ouder worden” van de Vlaamse Ouderenraad, op het internet te consulteren op <http://www.vlaamse-ouderenraad.be/Publicaties/ouderenweek/OW2013.pdf>. Dit initiatief gaat terug op het programma van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) die het idee van leeftijdsvriendelijke gemeenten promoot. Wat is het objectief? De omstandigheden en dienstverlening creëren die ervoor zorgen dat ouderen via een actief leven langer gezond blijven. De WHO kent een certificaat toe aan de gemeenten die beantwoorden aan specifieke criteria die dat objectief bevorderen. We manen het gemeentebestuur aan om ook in Hoeilaart een leeftijdsvriendelijk beleid te voeren in overeenstemming met de objectieven van het WHO en de Vlaamse Ouderenraad.

Terecht stelt de Vlaamse Ouderenraad in zijn inleiding dat “vandaag ouderen nog steeds botsen op vele belemmeringen die het actief ouder worden bemoeilijken, zelfs onmogelijk maken” en dat voor de lokale seniorenraden een taak is weggelegd, tzt actie ondernemen

om van onze gemeente een leeftijdsvriendelijke gemeente te maken en de gemeente en lokale actoren te wijzen op situaties die dienen te worden verbeterd.

De Vlaamse Ouderenraad heeft zijn visie op de leeftijdsvriendelijke gemeente uitgewerkt in acht componenten of beleidsdomeinen. Voor dit memorandum heeft de Seniorenraad de voor Hoeilaart meest relevante componenten uitgekozen. Dit zijn ook de componenten die het meest aan bod kwamen in de feedback die we kregen naar aanleiding van onze bevraging van de senioren-gemeenschap van Hoeilaart: (1) gezondheid en zorg; (2) sociale inclusie en participatie; (3) en mobiliteit en veiligheid.

Wat is een leeftijdsvriendelijke gemeente?

“Een leeftijdsvriendelijke gemeente is een inclusieve en toegankelijke omgeving die actief ouder worden promoot. “Het ouder worden hangt af van verschillende factoren, ook van lokale omstandigheden zoals de buurt waarin je woont, maar evenzeer van je financiële middelen en de aanwezige gezondheidsvoorzieningen. De Vlaamse Ouderenraad concludeert dat “actief ouder worden” afhankelijk is van meerdere determinanten. Het zijn deze factoren die samen de karakteristieke kenmerken van een leeftijdsvriendelijke gemeente vormen. Een leeftijdsvriendelijke gemeente werkt immers actief op deze factoren in, zodat haar inwoners de kans krijgen om op een aangename manier oud te worden.”

Waarom investeren in een leeftijdsvriendelijke gemeente?

De gestage aanwas van de seniorenbevolking is een maatschappijfenomeen van de laatste decennia. Zie de tabel hieronder (bron: Jouw Gemeente in Cijfers, Agentschap Binnenlands Bestuur, 2018). Het ouder worden van de senioren wordt vaak in een negatieve context geplaatst. Men spreekt dan over “vergrijzing”, over de toename van de behoefte aan zorg, en over de daarmee gepaard gaande uitdagingen voor de overheden en de maatschappij. Toch is het eigenlijk een heel positief gegeven: we leven allen langer en blijven langer gezond. Wel dwingt het ons ertoe onze basisopties tegenover het ouder worden te herbekijken. Senioren kunnen op latere leeftijd nog meer dingen aan en blijven langer actief. Zij wensen na een carrière in het beroepsleven actief te blijven deel uitmaken van en bij te dragen tot de maatschappij. Ook vanuit een puur economisch perspectief is het logisch te kiezen voor investeringen nu die op termijn aanzienlijke besparingen opleveren.

1 januari	Hoeilaart												
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal inwoners (0-19j)	2.537	2.517	2.508	2.580	2.575	2.609	2.613	2.696	2.682	2.702	2.753	2.793	2.870
Groei (2005=100)	100,0	99,2	98,9	101,7	101,5	102,8	103,0	106,3	105,7	106,5	108,5	110,1	113,1
Aantal inwoners (20-64j)	5.885	5.907	5.877	5.989	5.967	5.939	6.012	6.027	6.025	6.054	6.107	6.160	6.218
Groei (2005=100)	100,0	100,4	99,9	101,8	101,4	100,9	102,2	102,4	102,4	102,9	103,8	104,7	105,7
Aantal inwoners (65j en ouder)	1.672	1.650	1.655	1.675	1.673	1.750	1.794	1.816	1.838	1.874	1.936	1.962	2.016
Groei (2005=100)	100,0	98,7	99,0	100,2	100,1	104,7	107,3	108,6	109,9	112,1	115,8	117,3	120,6

Moeten we dan geen voorrang verlenen aan de jongeren?

De belangen van jongeren en ouderen staan niet diametraal tegenover mekaar. Natuurlijk moet er worden geïnvesteerd in de jeugd. Alleen moet men er rekening mee houden dat 55-plussers ook nog een hele toekomst voor zich hebben en dat het dus in het belang van de gemeenschap is dat die toekomst zo goed mogelijk wordt ingevuld. Bovendien hebben senioren heel hun leven bijgedragen aan de maatschappij en blijven velen zich verder

inzetten. Denk maar aan de vele grootouders die de zorg van de kleinkinderen op zich nemen. Bovendien betaalt een senior ook belastingen, zelfs meer dan sommige actieven, onder meer omdat gepensioneerden op hun inkomstenbelastingen geen aftrekposten zoals bedrijfslasten kunnen inbrengen. Tenslotte worden senioren ook politiek steeds meer actief. Met meer dan 2000 inwoners vertegenwoordigen de 65-plussers een belangrijke groep binnen het kiespubliek. Als men de leeftijdsgroep van 55 tot 65 hierbij optelt komt men boven de 3400 uit. Dit is geen kleine groep maar een steeds belangrijker wordende gemeenschap van politiek bewuste medeburgers. Vandaar dat de gemeente er belang bij heeft dat 55-plussers actief ouder worden. Dit vermindert de druk op de gemeente om de zorg voor een steeds groter wordende bevolking te kunnen verzekeren.

Ons Advies

Centraal in ons advies staat de uitbouw van een Huis van de Senior: een vaste, fysieke plek, een ankerpunt voor oudere inwoners van de gemeente. De senioren van Hoeilaart hebben een vaste plek in het centrum van de gemeente nodig, een plaats waar ze naartoe kunnen voor al hun noden: informatie, administratieve hulp, ontspanning, sport, en contact met anderen. Op dit ogenblik beschikken ze enkel over de cafetaria van het GC Felix Sohie op maandagmiddag. Dit is volstrekt onvoldoende wegens de beperkte openingsuren en de schaarse mogelijkheden. Het bestaande aanbod voor de Hoeilaartse senioren ligt nu verspreid over de gemeente. Een aantal kernbehoeften samenbrengen onder eenzelfde dak zou Hoeilaart wat dichterbij het objectief van leeftijdsvriendelijke gemeente brengen.

Naar analogie met de vernieuwing van de sport- en jeugdsite Koldam stellen wij voor een seniorensite uit te bouwen op het Gemeenteplein in de lokalen van het GC Felix Sohie. Deze site dient als permanente attractiepool waar alle dienstverlening voor de meer dan drieduizend 55-plussers van Hoeilaart geconcentreerd is: een plek waar een ambtenaar van de gemeente hen adviseert of doorverwijst naar de juiste dienst. Een plek ook waar 55-plussers participeren aan culturele of sportieve activiteiten. Een plek tenslotte waar senioren binnen en buiten lopen zoals nu reeds in 't Trefpunt Sohie en andere senioren tegenkomen. Met weinig middelen kan Hoeilaart een heus Huis van de Senior uitbouwen en een voorbeeld worden voor andere gemeenten. Het Huis van de Senior hoeft trouwens ook niet van vandaag op morgen tot stand te komen. Het is een project dat kan groeien.

In de volgende hoofdstukken gaan we in op een paar grote thema's zoals (1) gezondheid en zorg, (2) sociale inclusie en participatie, en (3) mobiliteit en veiligheid. Voor elk thema tonen we aan dat het Huis van de Senior een belangrijke rol speelt in de oplossingen die we aanreiken.

Component 1: Gezondheid en zorg

Uit de feedback die we kregen bij de bevraging van de Hoeilaartse senioren blijkt dat zij vooral aandacht hebben voor gezondheid en zorg. Vooral "de dag van morgen" en hoe lang ze in hun eigen vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen baart hen zorgen. Ze vragen

zich af wat er met hen gaat gebeuren indien ze niet langer voor zichzelf kunnen zorgen. Het moment waarop beslist wordt om naar een rusthuis te gaan schuiven ze voor zich uit. Het resultaat is dat enerzijds de gemiddelde leeftijd van opname met de jaren hoger wordt, en anderzijds dat een groot aantal senioren een beroep doet op mantelzorg en een aantal faciliteiten zoals warme maaltijden. Dit betekent dat de lokale gemeenschap in de toekomst voor een dubbele taak staat: meer bedden voorzien voor zwaar hulpbehoevende patiënten enerzijds, en investeren in faciliteiten die de ouderen helpen langer gezond te blijven en de verhuis naar een rusthuis overbodig maken anderzijds. Enkel inzetten op zorg is niet meer aan de orde. De noodzaak om ouderen te ondersteunen, die zo lang mogelijk thuis willen blijven wonen, wordt steeds prangender.

De Vlaamse regering wil dat de OCMW's tegen 2019 politiek en ambtelijk grotendeels samengaan met de gemeenten. Bij dit samengaan dient er in Hoeilaart gewerkt te worden aan de optimalisering van de samenwerking tussen OCMW en Seniorenraad. Op www.hoeilaart.be verwachten onze senioren meer duidelijke en gebruiksvriendelijke informatie omtrent de thuiszorg en alles wat het mogelijk maakt voor senioren om langer in hun huis/appartement zelfstandig te blijven wonen. Niet alleen vermelding van diensten en telefoonnummers maar vooral voornaam, naam en functie met foto van de persoon die de “oudere in nood” zal helpen in zijn/haar zoektocht naar hulp. Ook een vriendelijke slogan voor OCMW zou drempelverlagend werken. Tenslotte moet er ook meer aandacht gaan naar alle opties die vallen onder zorgaanbod, zowel binnen als buiten de gemeente.

Het Huis van de Senior speelt een belangrijke rol in de zorg en voorzieningen van gezondheid. De juiste informatie ivm mantelzorg en thuisverpleging tot bij de juiste mensen brengen is een aspect hiervan. Het Huis van de Senior uitbouwen tot een plek waar men ook voor heel wat dienstverlening terecht kan is een ander aspect: warme maaltijden, een culturele activiteit, een uurtje beweging of sport, het sluit allemaal bij mekaar aan.

Bij de faciliteiten om senioren actief te laten ouder worden onderscheiden wij vooral (1) sport en beweging, en (2) respect en sociale inclusie (zie Component 2).

Sport en beweging: een cruciale factor

Sport en beweging spelen een grote rol in de preventieve gezondheidszorg. Sport, en in mindere mate lichaamsverzorging en evenwichtige voeding, zorgt ervoor dat senioren gezond ouder worden. Het is dan ook evident dat de lokale overheid hierin moet investeren. Dit is namelijk goed bestuur en kostenbesparend: nu investeren in sport en later er de vruchten van plukken omdat de mensen niet alleen langere tijd minder zorgen nodig hebben, maar ook langer thuis kunnen blijven wonen.

Moet de gemeente dan in een aparte sportinfrastructuur voorzien voor senioren? Voor een heel aantal sporten kunnen jongere senioren gewoon meedoen met de andere sporters en dient er niet in een aparte infrastructuur te worden voorzien. Bovendien hebben sommige sportverenigingen een eigen seniorenafdeling. Vooral een optimale verdeling over activiteiten overdag — aantrekkelijk voor 55-plussers — en activiteiten na 17 uur opent nieuwe perspectieven. Zo zou men in de nabijheid van de cafetaria ook kunnen investeren in buiteninfrastructuur die zich niet uitsluitend richt tot kinderen (speelsterrein), maar ook tot 55-plussers (bewegingstoestellen).

Voor oudere senioren zijn de bestaande sportactiviteiten eerder beperkt. De mentale omslag is aan de aanbodzijde meestal nog niet gemaakt. Voor deze medeburgers moet er in de toekomst een aangepaste en bereikbare sportinfrastructuur komen. Op korte termijn zou men een paar zalen van het GC Felix Sohie kunnen toewijzen aan activiteiten voor senioren, en een paar verenigingen uitnodigen om sportsessies aan te bieden die zich specifiek richten op ouderen, zoals yoga voor ouderen, yoga in zithouding, turnen voor senioren, ritmisch dansen voor senioren, bekkenbodemoefeningen, valpreventie en ga zo maar door. Deskundigen kunnen advies geven in verband met de grootste noden en de activiteiten met de grootste impact.

Wat kan de gemeente nog doen om sport bij senioren te promoten? De gemeente zou de mentale omslag (senioren hebben ook recht op sport) kunnen promoten en de sportclubs aanmoedigen om senioren te verwelkomen, of zelfs een afdeling "55+" op te richten. Deze aanmoediging zou kunnen gebeuren via een extra subsidie of een tussenkomst voor lesgevers sportelen.

Component 2: Sociale inclusie en participatie

Hoe men het ook wendt of keert, ouderen hebben in mindere of meerdere mate te maken met beperkingen. Dat klinkt evident, want wat is ouder worden anders dan het verlies van kracht en soepelheid, maar toch trekt de gemeente dit inzicht niet door in haar beleid. Opdat ouderen volop kunnen participeren in de maatschappij dient de maatschappij elk deel van haar beleid te bekijken door de bril van de ouderen en rekening te houden met deze beperkingen. Bovendien zou de gemeente een krachtiger beleid kunnen voeren indien zowel de uitstippeling van het beleid als de uitvoering ervan gebundeld worden. Concreet sturen wij aan op de concentratie van sociale zaken, welzijn, gezondheid en seniorenbeleid in één schepenambt en de creatie van een voltijds beleidscoördinator senioren.

Net als een beleidscoördinator voor de jeugd kan een voltijds beleidscoördinator senioren worden ingezet voor het seniorenbeleid in de brede zin van het woord. Binnen jeugdbeleid zijn er heel wat uitdagingen voor een brede doelgroep. Voor de 55-plussers is dat niet anders. Hij/zij zou zijn/haar kantoor kunnen hebben in het GC Felix Sohie in het Huis van de Senior. De ambtenaar zou de senioren kunnen wegwijs maken in de administratie en in materies gaande van pensioenaanvraag tot mantelzorg en het vrijetijdsaanbod. De bereikbaarheid van een seniorenambtenaar in het echte centrum van de gemeente zou niet alleen de medeburger op leeftijd het leven makkelijker maken, maar ook bijdragen aan een vlottere afhandeling van dossiers en een betere dienstverlening.

Verder hopen we dat er binnen het nieuwe gemeentebestuur een schepen met de specifieke bevoegdheid "seniorenbeleid" aangesteld zal worden die dit beleidsdomein ter harte neemt in al zijn vormen. Werken aan seniorenbeleid en welzijn gaat immers veel verder dan de zorg voor onze ouderen in de samenleving. Op die manier komen alle sociale en gezondheidgerelateerde materies terecht bij één en dezelfde schepen. Dit advies wordt ook gedeeld door het Regionaal Platform Ouderenbeleidsparticipatie. Niet alleen Tervuren maar tal van andere Vlaamse gemeenten hebben deze maatregel al doorgevoerd. Tot slot

stellen we ook voor dat de seniorenraad wordt behouden als adviesorgaan, zodat senioren hun stem en voorkeur kunnen blijven laten horen bij het uitstippelen van het gemeentelijk seniorenbeleid.

Component 3: Mobiliteit en veiligheid

Een goed uitgebouwd en toegankelijk openbaar vervoer garandeert de basismobiliteit voor iedereen, zeker ook voor ouderen. Zich op een efficiënte en veilige manier kunnen verplaatsen in de gemeente draagt bij aan de kansen tot actief ouder worden. Mobiele ouderen hebben meer keuzemogelijkheden en worden minder afhankelijk van derden. Ook een verkeersvriendelijke gemeente is in ieders belang, maar dan vooral in het belang van degenen die wat zwakker staan.

Mobiliteit

Mobiliteit komt in de feedback van de senioren veelvuldig aan bod. De bestaande infrastructuur om zich te verplaatsen naar de steden Brussel, Leuven en Waver wordt heel positief ervaren, maar velen vinden dat de bereikbaarheid van de haltes te wensen overlaat (bij voorbeeld geen bus naar NMBS Station Hoeilaart). Bovendien hebben bepaalde wijken zoals 't Roth helemaal geen aanbod openbaar vervoer. Tenslotte is er nog de moeite te bereiken woonzorgsite waarvoor helemaal geen vorm van openbaar vervoer is voorzien. Een beperkte busdienst van het Gemeenteplein (Huis van de Senior) naar Hof ten Doenberghe zou het de residenten en hun familie al heel wat gemakkelijker maken.

Veiligheid

Oudere inwoners voelen zich vaak onveilig en zien zichzelf vaak het slachtoffer van malafiede praktijken, ook al blijkt dat niet uit de statistieken. Initiatieven zoals Buurtpreventie Hoeilaart vinden wij bevorderlijk voor de veiligheid en het veiligheidsgevoel. Wij vinden dat de wijkagenten verder hun rol moeten kunnen spelen, zeker tegenover de oudere inwoners. Een vooruitgeschoven politiepost naast het GC Felix Sohie (en het Huis van de Senior) zorgt voor een goede wisselwerking tussen burger en politie.

Verkeersveiligheid en leeftijdsvriendelijke inrichting van de ruimte

De gemeente heeft tijdens de afgelopen legislatuur stevig geïnvesteerd in de heraanleg van het Gemeenteplein. Er zijn ruimere voetpaden, een aangename ruimte met groenaanleg en zitbanken, allemaal verbeteringen tegenover voordien. Toch is de verkeersveiligheid niet echt toegenomen. Het plein staat nog steeds ten dienste van koning auto en de voetganger moet van de ene zone naar de andere via zebra's. Volgens het verkeersreglement moeten automobilisten in een zone 30 stoppen voor overstekende voetgangers, niet alleen voor voetgangers die op een zebra oversteeken, maar voor alle voetgangers om het even waar. Weinig voetgangers maken hiervan gebruik omdat het levensgevaarlijk is. Door zebra's aan te leggen wordt het principe van de bijzondere aandacht voor de voetganger in een 30km zone uitgehold. Wij dringen er dan ook op aan het Gemeenteplein autoluw te maken en duidelijk te kiezen voor een zone met voorrang voor de zwakke

weggebruiker. Uiteraard is het sluitstuk van een verkeersveilig centrum het effectief afdwingen van de snelheidsbeperking van 30km/uur via frequente politiecontroles. Deze maatregel komt niet alleen ten goede van senioren, maar van alle zwakkere weggebruikers, vooral ook van kinderen en mensen met een beperking.

Besluit

Met dit Memorandum heeft de Seniorenraad een bijdrage willen leveren tot het democratisch debat waarin de burgers inspraak hebben bij het uitstippelen van het gemeentelijk beleid. Bij het formuleren van onze voorstellen met betrekking tot het seniorenbeleid hebben wij vooral aandacht gehad voor maatregelen die geen of slechts een minimale impact hebben op het budget van de gemeente. We hopen dan ook dat het gemeentebestuur rekening zal houden met onze voorstellen. Tijdens de nakende legislatuur is de Seniorenraad bereid om verder na te denken over het seniorenbeleid en mee te werken aan de uitvoering van beleidspunten die zijn goedkeuring wegdragen.